

Kohtuasi C-280/24 [Malicník]**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

23. aprill 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus, Slovakkia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

25. märts 2024

Kaebaja:

A. B.

Vastustaja:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[...]

OTSUS

Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus, Slovakkia) [...] kohtuasjas, milles on vastamisi hageja A.B. [...] ja kostja Slovenská sporiteľňa, a.s., [...] – nõudes tuvastada, et krediit on intressivaba ja tasuta; nõudes maksta tagasi alusetu rikastumisega saadud tulu ja tuvastada lepingutingimuste ebaõiglus –, lahendades hageja apellatsioonkaebust Okresný súd Prešovi (Prešovi piirkondlik kohus, Slovakkia) [...] 27. oktoobri 2023. aasta otsuse peale,

on otsustanud järgmist:

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Civilný sporový poriadok, edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) § 162 lõike 1 punktile c peatatakse menetlus ja esitatakse Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) järgmised eelotsuse küsimused:

i Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

1. Kas liidu õigusega on vastuolus selline kohtupraktika nagu Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakkia Vabariigi kõrgeim kohus) 28. veebruari 2022. aasta otsus kohtuasjas nr 7Cdo 294/2019, mille kohaselt täidab niisuguse teenuse sisu, mille raames tarbija peab maksma krediidi saamise eest tasu, sellele esitatavad selguse ja arusaadavuse nõuded, kui „vaidlusaluse tasu määratlusest tuleneb, et tegemist on krediidi andmise tasuga, st tasuga krediidiandja toimingute eest, mis on vältimatult vajalikud lepingu sõlmimiseks ja mis moodustavad osa tema sisemisest korraldusest ja osa tema kuludest, st krediidiandja toimingute eest seoses krediidi andmisega, nagu lepingu koostamine ja selle sõlmimine jne“, ning kui tasu suurus oli täpselt määratletud?

2. Kas selle hindamisel, kas lepingutasu krediidi andmise eest on ebaõiglane, omab tähtsust krediidiandja kulutuste ulatus sellise tasuga seotud teenusele ja kas lepingus peab seega olema märgitud sellise teenuse sisu või ei pea krediidiandja tasu kindlaksmääramisel arvestama oma kulutusi sellise tasuga seotud teenuse osutamiseks?

3. Kui lepingutasu krediidi andmise eest peab kajastama krediidiandja kulutusi sellise tasuga seotud teenusele, siis kas see tegur omab direktiivi 93/13/EMÜ artikli 6 lõike 1 eesmärkide seisukohast tähtsust, kui krediidiandja annab sellise tasu raames tarbijale edasi kõik kulud, mis krediidiandja on teinud seoses sellise tasuga seotud teenuste osutamisega ja kui teenuse eesmärk on mõlema lepingupoole huvides?

Põhistus

Õigusraamistik

Euroopa Liidu õigus

Direktiivi 93/13/EMÜ artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

Vastavalt viidatud direktiivi artiklile 4:

„1. Ilma et see piiraks artikli 7 kohaldamist, võetakse lepingutingimuse hindamisel arvesse lepingu sõlmimise objektiks oleva kauba või teenuse laad ning viidatakse lepingu sõlmimisel kõigile sellega kaasnevatele asjaoludele ning kõigile teistele kõnealuse või muu lepingu tingimustele, millest see sõltub.

2. Tingimuste õiglase või ebaõiglase iseloomu hindamine ei ole seotud lepingu põhiobjekti mõiste, hinna ja tasu piisavuse ega vastutehinguna pakutavate teenuste

või kaubaga, kui kõnealused tingimused on koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.“

Sama direktiivi artiklis 5 on sätestatud:

„Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles. Kui tingimuse tähenduse suhtes on kahtlusi, tuleb kohaldada tarbijale kõige soodsamat tõlgendust. Seda tõlgendamiseeskirja ei kohaldata artikli 7 lõikega 2 ettenähtud menetluste puhul.“

Slovaki Vabariigi õigus

Civilný sporový poriadok (tsiviilkohtumenetluse seadustiku) artikli 2 lõike 2 kohaselt on õiguskindlus olukord, kus igauks võib põhjendatult eeldada, et tema kohtuasi lahendatakse kooskõlas kõrgeimate kohtuinstantside väljakujunenud kohtupraktikaga; niisuguse väljakujunenud kohtupraktika puudumisel on see ka olukord, kus igauks võib põhjendatult eeldada, et tema kohtuasi lahendatakse õiglaselt.

Občiansky zákonník (tsiviilseadustiku) § 53 lõike 1 kohaselt ei tohi tarbijalepingud sisaldada tingimusi, mis tekitavad lepinguosaliste õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse tarbija kahjuks (edaspidi „ebaõiglane tingimus“). See ei kehti lepingutingimuste puhul, mis on seotud lepingu põhiobjektiga ja hinna piisavusega, tingimusel, et need lepingutingimused on väljendatud üheselt mõistetavalt, selgelt ja arusaadavalt või kui ebaõiglased tingimused on eraldi läbi räägitud.

Kohtuasja sisu ja eelotsuse küsimused

23. mail 2012. aastal sõlmiti hageja kui tarbija ja kostjast panga kui krediidiandja vahel tarbijakrediidileping, millega pank andis hagejale mittesihtotstarbelise tarbijakrediidi summas 9999 eurot järgmistel tingimustel: aastane intressimäär 16,90%; igakuine osamakse 189,14 eurot kuus; esimene osamakse tasumise tähtpäev 20. juulil 2012; osamaksete arv – 120; krediidi lõplik tagasimaksetähtaeg 20. juuni 2022; krediidi kulukuse määr 19,55%; keskmine krediidi kulukuse määr 13,80%; tagasimakstav kogusumma 21 926,19 eurot; krediit anti kohe täies mahus. Lepingus oli sätestatud ka lepingutasu krediidi väljastamise eest järgmiselt:

Tasud

1 Krediidisaaaja on kohustatud maksma pangale tasud järgmiselt

<i>Tasu nimetus</i>	<i>Tasu suurus eurodes</i>	<i>Sagedus</i>
<i>Lepingutasu krediidi väljastamise eest</i>	<i>169,00</i>	<i>Ühekordne</i>
<i>Haldustasu</i>	<i>2,99</i>	<i>Igakuine</i>

<i>Krediidikindlustuse tasu</i>	<i>6,40</i>	<i>Igakuine</i>
---------------------------------	-------------	-----------------

- Meeldetuletuse tasu on 25 eurot iga väljastatud meeldetuletuse eest.
- Krediidisaaja maksab tabelis loetletud tasud regulaarsete osamaksetena krediidi tasagasimakse sageduse ja tähtajaga.

Käesolevas punktis loetletud tasusid tuleb maksta alates krediidilepingu allkirjastamise kuupäevast ning nende muutmist reguleerivad krediidileping, krediidingimused ja üldised müügingimused.

Hageja esitas Okresný súd Prešovile (Prešovi piirkondlik kohus, edaspidi „piirkondlik kohus“) hagi, milles ta väitis, et tema tarbijaõigusi on rikutud. Muu hulgas väitis ta, et lepingutasu krediidi väljastamise eest on läbipaistmatu ja ebaõiglane, kuna lepingus ei olnud täpsustatud, milline oli selle tasu eest oodatav vastusooritus.

Piirkondlik kohus märkis oma esimeses kohtuotsuses 30. novembril 2022. aastal, et ta „ei jaga seisukohta, et väljendist „lepingutasu krediidi väljastamise eest“ ei tulene, millise teenuse eest kostja seda nõuab. Loogiline ja grammatiline tõlgendus viib järeldusele, et seda makstakse krediidiandja toimingute eest, mis on vajalikud lepingu sõlmimiseks, nagu eelkõige lepingu ja muude krediidi väljastamisega seotud dokumentide tegelik koostamine“. Seetõttu lükkas ta tagasi väite, et lepingutasu krediidi väljastamise eest on ebaõiglane.

Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus, edaspidi „maakonnakohus“ või „eelotsusetaotluse esitanud kohus“), kes lahendas apellatsioonkaebust, tühistas 22. augusti 2023. aasta otsusega piirkondliku kohtu otsuse osas, mis puudutas lepingutasu krediidi väljastamise eest, tuginedes muu hulgas Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas C-224/19, milles Euroopa Kohus märkis: „Arvestades eeltoodud kaalutlusi, tuleb kohtuasjas C-224/19 esitatud 11. küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et tarbija ja finantsasutuse vahel sõlmitud laenulepingu tingimus, millega pannakse tarbijale kohustus tasuda lepingutasu, võib tekitada lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, hoolimata heausksuse nõudest, kui finantsasutus ei tõenda, et see teenustasu vastab tegelikult osutatud teenustele ja kantud kuludele, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.“

Piirkondlik kohus jättis teises kohtuotsuses 27. oktoobril 2023. aastal uuesti rahuldamata nõude, et lepingutasu krediidi väljastamise eest tunnistataks ebaõiglaseks. Piirkondlik kohus põhjendas apellatsioonikohtu õigusliku seisukoha eiramist sellega, et sarnase õigusliku küsimuse oli juba lahendanud Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakkia Vabariigi kõrgeim kohus, edaspidi „kõrgeim kohus“) ja et kõrgeima kohtu lahend oli saanud osaks väljakujunenud kohtupraktikast, mis on siduv kõigile kohtutele. Kõne all on kõrgeima kohtu otsus 7Cdo/294/2019 [...]. Piirkondlik kohus viitas ka Euroopa Kohtu otsusele C-621/[17], millest järeldub, et ei ole vaja täpsustada konkreetseid

teenuseid, mille eest neid tasusid küsitakse, ent määrav on see, et need lepingutingimused oleksid koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles.

Kaebaja apellatsioonkaebuse alusel hindab apellatsioonikohus vaidlusalust lepingutasu krediidi väljastamise eest. Apellatsioonikohus seab kahtluse alla piirkondliku kohtu järeldused, mis puudutavad seda, kas lepingutasu krediidi väljastamise eest on läbipaistev, kuivõrd piirkondlik kohus tugines sisuliselt ainult tasu nimetusele, ilma et oleks analüüsinud selle arvutamise mehhanismi ja sellega seotud teenuse objekti. Probleem on aga selles, et piirkondlik kohus tegi otsuse kõrgeima kohtu otsuse alusel, mis on avaldatud kohtulahendite kogumikus (Zbierka súdnych rozhodnutí), mis on siduv kõigile kohtutele (tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 2).

Kõrgeim kohus märkis oma otsuses 7Cdo/294/2019, et:

„13. Vastavalt Euroopa Kohtu 3. oktoobri 2019. aasta otsusele kohtuasjas C-621/17 tuleb tõlgendada „nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 4 lõiget 2 ja artiklit 5 [...] nii, et nõudest, mille kohaselt lepingutingimus peab olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles, ei tulene kohustust, et tarbijaga sõlmitud laenulepingus sisalduvates niisugustes lepingutingimustes, nagu põhikohtuasjas kõne all olevad tingimused, mida ei ole eraldi läbi räägitud, ja milles on kindlaks määratud tarbija poolt makstava haldustasu ja lepingutasu täpne summa, nende arvutusmeetod ja tasumise kuupäev, peavad ühtlasi olema täpsustatud kõik teenused, millele need summad vastavad“.

14. Kassatsioonikohus märgib, et vaidlusaluse tasu määratlusest tulenevalt on tegemist krediidi väljastamise eest makstava tasuga, st tasuga krediidiandja toimingute eest, mis on vältimatult vajalikud lepingu sõlmimiseks ning moodustavad osa tema sisemisest korraldusest ning kuludest, st krediidiandja toimingutest, mis on seotud krediidi andmisega, nagu lepingu koostamine ja sõlmimine jne. Lepingutasu krediidi väljastamise eest kujutab endast seega hinda krediidiandja osutatava teenuse eest, kusjuures selle kohaldamise võimalus on lubatud krediidiseadusega nr 129/2010 Z.z. ja see võimalus tuleneb ka Euroopa Kohtu praktikast. Seetõttu ei ole võimalik järeldada seoses läbirääkimistega lepingutasu üle krediidi väljastamise eest, et tegemist oleks ebaõiglase lepingutingimusega.

15. Oluline on ka tõik, et kaebaja, kes oli võimeline hindama lepingu majanduslikke tagajärgi, võis ise otsustada, kas sõlmida leping või mitte, ja kui ta leidis, et lepingutasu krediidi väljastamise eest, mis oli lepingus täpselt, selgelt ja arusaadavalt väljendatud, oli kõrge, ei takistanud miski teda pöördumast muu krediidiandja poole. Kassatsioonikohtu arvates ei saa lubada olukorda, kus kaebaja, kes teadis eelnevalt, et ta peab maksma lepingutasu krediidi väljastamise eest ja samal ajal teadis ka selle suurust, sõlmis sellegipoolest lepingu, st nõustus tasu ja selle suurusega, ning asus seejärel seisukohale, et tasu kujutab endast ebaõiglast lepingutingimust.“

Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kõrgeima kohtu ja seega ka piirkondliku kohtu seisukoht võib olla vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga, eelkõige kohtuotsustega C-224/19 ja C-565/21. Muutusi tõlgenduses võib eeldada ka kohtuotsusest kohtuasjas C-300/23.

Kõigepealt seab sinne kohus kahtluse alla kõrgeima kohtu seisukoha, et krediidi väljastamise eest maksatava lepingutasuga seotud teenuse ese peaks olema osa panga sisemisest korraldusest. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on see just vastupidine läbipaistvusele, sest mõiste „sisemine“ viitab sellele, et tegemist on üksnes panka puudutava asjaga, mis selgelt kahjustab läbipaistvust.

Maakonnakohus kahtleb ka selles, et just kohus, mitte võlausaldaja, peaks krediidi väljastamise eest makstava lepingutasuga seotud teenuse eseme identifitseerima näidisarvutuse abil („...jne“). Kuna Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb lepingutingimust hinnata lepingu sõlmimise ajal valitseva olukorra järgi, on oluline, et tarbijal oleks lepingu sõlmimise ajal võimalus otsustada, kas ta soovib teenuse eest tasuda, ja seega peab tingimus olema talle teada.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus tunnistab, et ka tasu nimetus ise võib kogu lepingu kontekstis anda palju aimu teenuse sisust, kuid on veendunud, et tasu nimetus on vaid üks teenuse sisu näitav element.

Euroopa Kohus on juba otsustanud, et ebaõigluse hindamisel tuleb tähelepanu pöörata sellele, kas vastav tasu on juba hõlmatud mõne teise lepingutingimusega. Maakonnakohus on eriti mures piirkondliku kohtu argumendi pärast, et kui lepingutasu krediidi andmise eest oleks kehtetu, oleks pank sunnitud intressimäära tõstma („Tuleb võtta arvesse, et pank arvestas krediidilepingu sõlmimisel, et tema tuluks on intressid ja tasud; kui ta oleks arvestanud ainult intressituluga, oleks see kahtlemata „kajastunud intressimääras“ – 27. oktoobri 2023. aasta kohtuotsuse nr 1 ICsp/72/2022-463 punkt 59).

Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas kõrgeim kohus on omistanud mingit kaalu sellele, milline on krediidi väljastamise eest makstava lepingutasuga seotud teenuse tegelik sisu. Seetõttu näib asjakohane esitada eelotsuse küsimus pangatasuga seotud teenuse kulude ja nende kandmise koormuse asjakohasuse kohta. On üldtunnustatud, et tarbijad saaksid krediidilepingu, sealhulgas ka panga tingimused, koostada ise või oma advokaatide abil palju odavamalt. Lepingute ise koostamine õõnestaks aga kogu direktiivi 93/13/EMÜ kohast kaitse doktriini, kuna see põhineb kaitasel ebaõiglaste tingimuste eest, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud.

Seetõttu näib olevat oluline täpsustada kohtupraktikat, mis käsitleb teadlikkust selle teenuse tegelikust osutamisest ja tegelikust sisust, mille eest tarbija peab maksma. Eelneva kontekstis on asjakohane ka küsimus, kas tarbija peaks kandma kõik teenusega seotud kulud, mis pealegi on panga enda huvides. Tarbijal on huvi krediidi vastu, kuid pangal on huvi krediidi intressi vastu, mistõttu võiks Euroopa

Kohtu vastus käsitleda krediidi väljastamise tasuga seotud teenuse kulude jagamise küsimust.

[...] [eelotsuse küsimuste kordamine] [...] [teave edasikaebevõimaluste kohta].

[...]

[Allkirjad]

[...]

TÖÖDOKUMENT